

Voorwoord

Voor u ligt het theorieboek VBA Bedrijfsadministratie met resultaat, gebaseerd op de exameneisen van Bedrijfsadministratie niveau 6, behorend bij het diploma Vakopleiding Bedrijfsadministratie & Accountancy.

In dit boek staat de productieboekhouding centraal, waarbij de traditionele boekingsgang wordt behandeld. In elk hoofdstuk van de productieboekhouding wordt een aantal stappen gevolgd, namelijk:

1. het maken van journaalposten met behulp van een standaardrekeningschema;
2. het analyseren van productieresultaten, van budget- en bezettingsresultaten in rubriek 5 en efficiency-, prijs-, afval-, uitval- en terugwinresultaten in rubriek 6 tot standaardverkoop- en ordergrootteresultaten in rubriek 8;
3. het maken van controleberekeningen met behulp van de saldibalans.

U leert dus niet alleen welke journaalposten in een financiële administratie moeten worden ingevoerd. Want omdat de invoer in de toekomst steeds verder wordt gedigitaliseerd en gerobotiseerd, leert u met name op welke wijze de controleberekeningen met behulp van de saldibalans moeten worden gemaakt. Op deze wijze kunt u in de toekomst een financiële administratie juist en volledig opstellen, zodat u de juiste informatie aanlevert bij het management van het bedrijf.

In hoofdstuk 12 komt de interne jaarrekening – of zoals deze in de praktijk wordt genoemd: de managementrapportage – aan de orde. Daarin wordt het verschil tussen een analytische resultatenrekening en een klassieke resultatenrekening duidelijk gemaakt.

Tot slot worden in hoofdstuk 13 de dienstverlenende bedrijven behandeld, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen dienstverlenende bedrijven met en dienstverlenende bedrijven zonder kenmerken van productiebedrijven. Bij dienstverlenende bedrijven zonder het specifieke productiekenmerk staat het gebruik van controlerende tussenrekeningen centraal, wat binnen de financiële administratie een hulpmiddel is om de volledigheid van de opbrengsten vast te stellen.

Er is in dit boek bewust gekozen voor het behandelen van de theorie, aangevuld met cijfervoorbeelden. Hiermee kan elke (e-learning) student zich goed voorbereiden op het examen.

Voor een goede voorbereiding op het examen is het zeker ook aan te raden naast dit theorieboek het bijbehorende opgavenboek en het uitwerkingenboek te gebruiken.

Dit theorieboek is met de grootst mogelijke zorgvuldigheid samengesteld, waarbij mijn dank uitgaat naar Henny Krom, die al het materiaal heeft gelezen en van opbouwende kritiek heeft voorzien. Ook uw aanvullingen en/of verbeteringen worden bijzonder op prijs gesteld en kunnen via de uitgever (info@convoy.nl) naar voren worden gebracht.

Dennis de Vries
Mei 2025

Inhoudsopgave

Voorwoord	V
1 Inleiding	1
1.1 Het decimale rekeningstelsel	1
1.2 Permanence en boekhoudkundige principes	3
1.3 Correctieboekingen	5
1.4 Controleberekeningen met behulp van de saldibalans	6
2 Boekingen van periodekosten en -opbrengsten	9
2.1 Vooruitbetaalde en nog te betalen kosten	9
2.2 Vooruitontvangen en nog te ontvangen opbrengsten	13
2.3 Controleberekeningen periodekosten en -opbrengsten met behulp van de saldibalans	18
3 Boekingen van inkopen en voorraad grondstoffen	21
3.1 Waardering van voorraad grondstoffen tegen inkoopprijs	21
3.2 Waardering voorraad grondstoffen tegen vaste verrekenprijs	28
3.3 Waardering voorraad tegen vaste verrekenprijs inclusief opslag voor indirecte inkoopkosten en magazijnkosten	43
3.4 Boekingen van voorraad- en prijsverschillen (inclusief aanpassen vvp)	49
3.5 Controleberekeningen voorraad grondstoffen met behulp van de saldibalans	52
4 Technische en economische voorraad	55
4.1 Technische en economische voorraad	55
4.2 Boekingen inkoopcontracten grondstoffen	56
4.3 Reservering van grondstoffen en vrije voorraad grondstoffen	63
4.4 Verkoopcontracten	71
4.5 Controleberekeningen economische voorraad met behulp van de saldibalans	73

5 De productieboekhouding en het doorbelasten van indirecte kosten	77
5.1 Productieboekhouding	77
5.2 Enkelvoudige (of primitieve) opslagmethode	80
5.3 Meervoudige of verfijnde opslagmethode	81
5.4 Kostenplaatsenmethode	82
5.5 Activity based costing-methode	93
6 Beheersing van indirecte kosten met behulp van een gemengd budget	99
6.1 Berekeningen bij vaste, variabele en gemengde budgetten	99
6.2 Boeking van indirecte kosten in rubriek 5 bij toepassing van de kostenplaatsenmethode	104
6.3 Bepalen en overboeken van de budgetresultaten bij toepassing van de kostenplaatsenmethode	108
6.4 Bepalen en berekenen van het bezettingsresultaat	110
6.5 Boeking en analyse rubriek 5 voor productiebedrijven met seizoensinvloeden	117
6.6 Controleberekeningen rubriek 5 met behulp van de saldibalans	123
7 Beheersing van indirecte kosten bij niet-proportioneel variabele kosten	127
7.1 Boeking en analyses in rubriek 5 bij niet-proportioneel variabele kosten	127
7.2 Niet-proportioneel variabele kosten en seizoensinvloeden	130
7.3 Gemengd budget en niet-proportioneel variabele kosten	136
7.4 Controleberekeningen met behulp van de saldibalans	140
8 Beheersing van fabricagekosten bij massaproductiebedrijven – de basis	145
8.1 Boeking van fabricagekosten in rubriek 6 bij toepassing van de kostenplaatsenmethode	145
8.2 Situatie 1: basis standaardkostprijs en de verwerking in rubriek 6	146
8.3 Efficiencyresultaten berekenen bij 'mix variance'-situaties	156
8.4 Controleberekeningen in rubriek 6 met behulp van de saldibalans	159
9 Beheersing van fabricagekosten bij massaproductiebedrijven – met afval	165
9.1 Situatie 2: afval zonder waarde	165
9.2 Situatie 3: afval met waarde	173
9.3 Controleberekeningen in rubriek 6 met behulp van de saldibalans	185

10 Beheersing van fabricagekosten bij massaproductiebedrijven – met uitval	187
10.1 Situatie 4: uitval zonder waarde	187
10.2 Situatie 5: uitval met waarde	197
10.3 Situatie 6: terugwinnen grondstoffen	208
10.4 Controleberekeningen in rubriek 6 met behulp van de saldibalans	217
11 Beheersing van verkoopopbrengsten en –kosten in rubriek 8	221
11.1 Boeking van verkopen bij een productiebedrijf	221
11.2 Bepalen en berekenen van de deelresultaten in rubriek 8	223
11.3 Boeking en analyse van het ordergrootteresultaat	228
11.4 Controleberekeningen in rubriek 8 met behulp van de saldibalans	236
12 De interne (management)rapportage	239
12.1 De analytische winst-en-verliesrekening	239
12.2 De klassieke winst-en-verliesrekening – met categoriale kostenindeling	244
12.3 De klassieke winst-en-verliesrekening – met functionele kostenindeling	252
12.4 Controleberekeningen met behulp van de saldibalans	259
13 Dienstverlenende bedrijven	263
13.1 De typologie van dienstverlenende bedrijven	263
13.2 Dienstverlenende bedrijven met kenmerken van productie	264
13.3 Dienstverlenende bedrijven zonder kenmerken van productie	276
Bijlage 1: Standaardrekeningschema	283
Index	287